

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน กับความเหนื่อยหน่ายของ
พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาว วิไล พัชรักษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-803-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS AND JOB RELATED FACTORS
WITH BURNOUT OF REGISTERED NURSES, GENERAL HOSPITALS UNDER
THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Miss Wilai Puaraksa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program in Nursing Administration
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN 974-331-803-8

วิไล พัชรักษา : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานกับความ
 เหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (RELATIONSHIPS
 BETWEEN PERSONAL FACTORS AND JOB RELATED FACTORS WITH BURNOUT OF
 REGISTERED NURSES, GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE
 MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. พิชญ์ภรณ์ มูลศิลป์ ; 180 หน้า.
 ISBN 974-331-803-8.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่าง
 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการปฏิบัติงานกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาล
 วิชาชีพ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 400 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน
 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว แบบสอบถามปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และ
 แบบวัดความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดย
 ผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าความเที่ยงคือ .92 .80 และ .92 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์
 หาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับต่ำทั้งโดยรวมและเกือบทุกๆด้าน ยกเว้น
 ความเหนื่อยหน่ายด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 คือ ภาระงาน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว สัมพันธภาพในหน่วยงาน การรับรู้ต่อ
 ระบบบริหาร และการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง
3. ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่
 ภาระงาน การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง ประเภทหอผู้ป่วยแผนกอายุรกรรม สัมพันธภาพใน
 หน่วยงาน ประเภทหอผู้ป่วยแผนกสูติ-นรีเวชกรรม ซึ่งร่วมกันพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 34.85 ($R^2 = .3485$) ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .4425 \text{ WORK} - .2455 \text{ SELF} + .1110 \text{ MED} - .1100 \text{ INTER} + .0891 \text{ OBS}$$

คะแนนมาตรฐานความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ = .4425 ภาระงาน - .2455 การรับรู้ต่อความสามารถ
 เชิงวิชาชีพของตนเอง + .1110 หอผู้ป่วยแผนกอายุรกรรม - .1100 สัมพันธภาพในหน่วยงาน + .0891หอผู้ป่วย
 แผนกสูติ-นรีเวชกรรม

ภาควิชา ..... คณะพยาบาลศาสตร์
 สาขาวิชา ..... การบริหารพยาบาล
 ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต ..... พัชรักษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4077596636 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: WORKLOAD / PROFESSIONAL COMPETENCY / MANAGEMENT SYSTEM / BURNOUT

WILAI PUARAKSA : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS AND JOB RELATED FACTORS WITH BURNOUT OF REGISTERED NURSES, GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PICHAYAPORN MOOLSILPA, Ph.D. 180 pp. ISBN 974-331-803-8.

The purpose of this research was to study factors associated with and probably could predict burnout of registered nurses. These variables include personal factors and job related factors. The samples consisted of 400 registered nurses in general hospitals under the jurisdiction of the Ministry of Public Health, selected by multi-stage sampling technique. The research instruments developed by the investigator, were questionnaires regarding social support from their family, job related factors and burnout of registered nurses. The scale and questionnaires were tested for validity by panel experts. Alpha Cronbach reliability coefficients were .92 .80 and .92 respectively. The data were analyzed by using Chi-square test, Pearson's Product Moment Correlation and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The major findings were as follows :

1. Burnout of registered nurses in all aspects were at a low level except for emotional exhaustion which was at a moderate level.

2. Workload was positively correlated with burnout of registered nurses at the .05 level whereas social support from family, personal interrelationship in the workplace, perception of management system and perception of professional competency were negatively related to burnout of registered nurses, at the significant level of .05.

3. Workload, perception of professional competency, medical ward, personal interrelationship in the workplace, and obstetric ward were the factors that significantly predicted burnout of registered nurses at the level of .05. These predictors accounted for 34.85 percent ($R^2 = .3485$) of the variance.

The equation derived from the analysis are:

$$Z = .4425 \text{ WORK} - .2455 \text{ SELF} + .1110 \text{ MED} - .1100 \text{ INTER} + .0891 \text{ OBS}$$

Standardized score of burnout = .4425 workload - .2455 perception of professional competency + .1110 medical ward - .1100 personal interrelationship in the workplace + .0891 obstetric ward.

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและความเมตตาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญภรณ์ มูลศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่านบาลโพธิ์ ที่กรุณาแนะนำการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษา และขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนทุนส่วนหนึ่งเพื่ออุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมุทรปราการ ที่อนุญาตและให้ความร่วมมือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 12 แห่ง รวมทั้งพยาบาลทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ดาวฤกษ์ สินธุวณิชย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรปราการ ที่ส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง และขอบคุณพยาบาลโรงพยาบาลสมุทรปราการทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่เป็นอย่างสูงที่คอยดูแล เอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณพี่ น้อง และกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณพ่อคุณแม่ผู้ให้ชีวิต คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และทุก ๆ ท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

วิไล พัชรักษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหาการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	9
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
3.1 ประชากร.....	60
3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	60
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	122
รายการอ้างอิง.....	140
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	151
ภาคผนวก ข จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	152
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	156
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	160
ประวัติผู้วิจัย.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	อาการแสดงของความเหนื่อยหน่าย 3 ระดับ.....	28
2	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว บัจจัย ด้านการปฏิบัติงาน และความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ.....	67
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาล วิชาชีพ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	72
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาล วิชาชีพ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ จำแนกเป็นรายข้อ.....	73
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาล วิชาชีพ ด้านการลดความเป็นบุคคล จำแนกเป็นรายข้อ.....	74
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาล วิชาชีพ ด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคล จำแนกเป็นรายข้อ.....	75
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามอายุ และฐานะทางเศรษฐกิจ.....	76
8	จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	76
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแรงสนับสนุนทางสังคมจาก ครอบครัวของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	77
10	จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประเภทหอผู้ป่วย.....	78
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของภาระงานของพยาบาล วิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	79
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของสัมพันธภาพในหน่วยงาน ของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	80
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการรับรู้ต่อระบบบริหารของ พยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	81
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการรับรู้ต่อความสามารถเชิง วิชาชีพของตนเองของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม.....	83
15	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ฐานะทาง เศรษฐกิจ และแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว กับความเหนื่อยหน่าย ของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	84
16	ความสัมพันธ์ระหว่างบัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรสกับความ เหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ด้านประเภทของผู้ป่วยกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม....	90
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ด้านภาระงานสัมพันธ์ภาพในหน่วยงาน การรับรู้ต่อระบบบริหาร การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเองกับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	92
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ กับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์.....	96
20	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution....	98
21	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญ.....	100
22	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ กับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ในด้านการลดความเป็นบุคคล.....	103
23	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายด้านการลดความเป็นบุคคล เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution.....	105
24	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพด้านการลดความเป็นบุคคล ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญ.....	107
25	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ กับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ในด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคล.....	110
26	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคลเมื่อใช้วิธี Stepwise Solution	112

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพด้านการลดความสำเร็จส่วนบุคคลในรูปแบบคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญ.....	113
28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ กับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม	116
29	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายโดยรวม เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution.....	118
30	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม ในรูปแบบคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญ.....	120
31	จำนวนประชากรพยาบาลวิชาชีพ และกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	152